

Kazuistika z mikrobiologickej praxe

ÚSPEŠNÁ LIEČBA CHRONICKEJ STAFYLOKOKOVEJ PYODERMIE AUTOVAKCÍNOU

POPIS PRÍPADU

V marci roku 2014 bola odoslaná 17-ročná pacientka z dermatovenerologickej ambulancie na oddelenie klinickej mikrobiológie HPL spol. s r. o. v Komárne s cieľom odobratia steru z ložísk na kultiváciu s následnou prípravou autovakcíny z izolovaného kmeňa *Staphylococcus aureus*.

Obr. 1: Stav ochorenia pacientky na začiatku liečby 8. 5. 2014.

Príznaky folikulitídy na oboch predkoleniach pacientky sa objavili v máji 2013 po použití epiláčného strojčeka. Z folikulitíd postupne vznikali početné livídne, bolestivé, secerajúce podkožné uzly. V júli 2013 bola vykonaná kultivácia steru z ložísk s nálezom *Staphylococcus sp.* koaguláza negatívny. Táto baktéria je súčasťou normálnej flóry kože, patogénne mikroorganizmy z ložísk neboli vykultivované.

Pacientka bola liečená empiricky doxycyklinom p.o. 100 mg denne 15 dní a lokálne 2% alkoholovým roztokom chloramfenikolu. Pre neúčinnosť liečby bola vo februári 2014

opakovaná kultivácia steru z ložísk s nálezom patogénnej baktérie *Staphylococcus aureus*. Kožná lekárka predpísala lokálne aplikovaný fágový lyzát Stafal, ktorým si pacientka ošetrovala ložiská 1x denne počas 1 mesiaca. Na kontrole v marci 2014 ošetrojúca lekárka konštatovala mierne zlepšenie kožného nálezu s pretrvávajúcim tvorby nových ložísk, preto sa rozhodla pre liečbu autovakcínou.

Po predchádzajúcej konzultácii s pracoviskom HPL spol. s r. o. v Komárne odporúčala pacientke absolvovať imunologické vyšetrenie s dôrazom na

vyúčenie prítomnosti autoimunitného ochorenia, predpísala odber vzoriek na krvný obraz a základné biochemické parametre (glukóza, urea, kreatinín, AST, ALT, GMT). Pacientka mala všetky laboratórne výsledky v norme, autoprotilátky ANA, ANCA, dsDNA boli negatívne, typizácia autoprotilátok (Medirex, a. s.) vykazovala tiež negatívny výsledok a ani v rodinnej anamnéze neboli údaje o autoimunitnej chorobe. Liečba autovakcínou mohla byť u nej realizovaná.

Pacientka prišla do prevádzky HPL spol. s r. o. v Komárne na odber steru z ložísk dňa 3. 4. 2014. Z ložísk sme vykultivovali *Staphylococcus aureus* a začali sme prípravu perorálnej bakteriálnej autovakcíny.

Príprava bakteriálnej autovakcíny

Autovakcíny sa pripravujú v spolupráci s partnerskou lekárnou v súlade so štandardným postupom uverejneným v prílohe č. 2 Acta Hygienica, Epidemiologica et Microbiologica v r. 1991. Predpokladaný pôvodca infekcie musí byť potvrdený opakovaným kultivačným dôkazom z ložísk infekcie. Princípom prípravy je namnoženie čistej kultúry bakteriálneho kmeňa kultiváciou na povrchu celofánu, následné získanie bakteriálnej suspenzie oplachom povrchu celofánu sterilným fyziologickým roztokom. Inaktiváciou suspenzie 3,6% roztokom formaldehydu sa získava mikrobiálny antigénny komplex (MAK), ktorý po kontrole sterility slúži ako základná surovina na prípravu autovakcíny.

Po centrifugácii suspenzie MAK v chladenej centrifúge a odsatí supernatantu sa sediment použije na prípravu konečnej liekovej formy autovakcíny. MAK sa riedi v riediacom roztoku v pomere 1:1, 1:10, 1:100, 1:1000 a 1:10000, plní sa do liekoviek s kvapkadlom, tzv. braleniek. Kontroluje sa

Obr. 2: Stav ochorenia pacientky na začiatku liečby 8. 5. 2014.

Obr. 3: Stav ochorenia pacientky 14. 5. 2014.

Obr. 4: Stav ochorenia pacientky 28. 7. 2014.

Obr. 5: Stav ochorenia pacientky 29. 9. 2014.

sterilita každej liekovky a autovakcína sa expeduje po ukončení 14-dňovej kultivácie na kontrolu sterility. Príprava autovakcíny trvá 4 až 5 týždňov. Pacient dostáva rozpis dávkovania autovakcíny a príbalový leták s uvedením zloženia autovakcíny a s upozornením na kontraindikácie liečby (informácie dostupné aj na www.hpl.sk/ponuka-hpl/vyroba-autovakcin). Perorálna autovakcína sa dávkuje podľa hyposenzibilizačnej schémy od najnižšej koncentrácie (riedenie 1:10 000) po najvyššiu (1:1)

vo zvyšujúcej sa dávke. Celková dĺžka liečby je 10 mesiacov. V prípade potreby je možné zmeniť hyposenzibilizačnú liečbu na imunizačnú, resp. na hyposenzibilizačnú liečbu môže nadväzovať imunizačná, keď sa podáva riedenie MAK 1:1 v dávke 10 kvapiek 10 dní v mesiaci a toto dávkovanie sa opakuje každý mesiac celkovo 10 mesiacov. Pred zmenou dávkovacej schémy je potrebné absolvovať imunologické vyšetrenie s dôrazom na odhalenie deficitu špecifickej bunkovej imunity, na ktorú

liečba autovakcínou pôsobí iba minimálne a s cieľom vylúčenia prítomnosti autoimunitného ochorenia u pacienta.

Priebeh liečby autovakcínou

Autovakcína s obsahom MAK *Staphylococcus aureus* v koncentrácii 7×10^8 CFU/ml, dávkovaná podľa hyposenzibilizačnej schémy, začala pacientka užívať 3. 5. 2014. V čase začatia liečby mala početné livídne podkožné zápalové uzly na oboch predkoleniach (obr. 1) a na

Obr. 6: Stav ochorenia pacientky 17. 12. 2014.

Obr. 7: Stav ochorenia pacientky v čase ukončenia liečby 10. 3. 2015.

ľavom predkolení jedno secernujúce ložisko s priemerom cca 2 cm (obr. 2).

Pacientka začala liečbu dvomi kvapkami autovakcíny s obsahom riedenia MAK 1:10000 a užívala každý druhý deň zvyšujúci sa počet kvapiek 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Tú istú schému opakovala s riedeniami MAK 1:1000, 1:100, 1:10 a 1:1. Hyposenzibilizačnú schému ukončila 30. 7. 2014. Počas liečby autovakčnou nemala žiadnu celkovú ani lokálnu liečbu.

Už na 11. deň po začatí liečby autovakčnou došlo k zlepšeniu kožných prejavov, secernujúce ložisko na ľavom predkolení sa zahojilo (obr. 3).

Zlepšovanie bolo postupné, objavili sa menej početné a menšie ložiská folikulitídy ako pred liečbou a na konci hyposenzibilizačnej liečby bol stav stabilizovaný, výrazne zlepšený, ale pacientka ešte nebola úplne bezpríznaková (obr. 4).

Rozhodli sme sa preto pre pokračovanie liečby riedením MAK 1:1 dávkovanej podľa imunizačnej schémy – 10 kvapiek 10 dní v mesiaci, celkovo 10 mesiacov. Imunizačnú schému sme nasadili 1. 8. 2014. V septembri bola bez nových prejavov folikulitídy (obr. 5), v decembri sme však zaznamenali nové ložiská v pauze medzi novembrovým a decembrovým 10-dňovým dávkovacím intervalom (obr. 6).

Tieto prejavy ustúpili pri pokračovaní imunizačného dávkovania autovakcíny a v marci 2015 bola pacientka úplne bezpríznaková. Ostali však na koži jazvy po pôvodných ložiskách (obr. 7).

Liečbu autovakčnou sme ukončili 10. 5. 2015. Od skončenia liečby je pacientka úplne bezpríznaková.

ZÁVER

Liečba chronických a recidivujúcich infekcií autovakcínami je historický spôsob imunomodulačnej terapie, bola široko používaná v časech, keď ešte neboli antibiotiká. Dostupné publikácie, pochádzajúce najmä z Českej republiky a Poľska, poukazujú na účinné využitie tejto liečby pri chronických pyodermiách a akné. Dnes sme v tzv. postantibiotickej ére, keď napriek in vitro citlivosti predpokladaného pôvodcu sa nie vždy podarí vyliečiť infekciu pacienta dostupnými možnosťami antimikrobiálnej terapie.

Liečba autovakcínami ako možnosť prichádza do úvahy u pacientov, u ktorých opakované kultivácie preukázali súvislosť ich stavu s prítomnosťou vykultivovaného patogénu alebo podmieneného patogénu a antimikrobiálna liečba a aj komerčné možnosti imunomodulačnej liečby sa ukázali ako neúčinné. Keďže pracovníci laboratória nemajú komplexné informácie o zdravotnom stave pacientov, indikujúci

lekár musí starostlivo posúdiť vhodnosť pacienta na túto liečbu.

Liečba nie je vhodná pre gravidné ženy, pre pacientov s ťažkou hepatopatiou, nefropatiou, maligným nádorovým ochorením. Je kontraindikovaná aj pri ťažkej imunodeficiencii, anémii, pri liečbe imunosupresívami, pri imunokomplexových a autoimunitných ochoreniach. Konzultácie ohľadom liečby poskytuje MUDr. Monika Czifruszová, czifruszova@hpl.sk.

POĎAKOVANIE

Touto cestou by som sa chcela poďakovať pani doktorke MUDr. Anne Šebovej za spoluprácu a poskytnutie informácií o predchádzajúcej liečbe pacientky a pani doktorke MUDr. Eve Kuzmovej za vykonanie imunologického vyšetrenia pacientky.

VYPRACOVAL
MUDr. Monika Czifruszová
klinický mikrobiológ
HPL spol. s r. o.